

Medierevolution i børnehøjde

Børn og unges medieforbrug stiger eksplosivt – Bruger ti timer om dagen på nye medier – Men der er ringe viden om konsekvenserne af massivt medieforbrug – Den kommende generations kompetencer og præferencer kan blive en revolution på arbejdsmarkedet – Men politisk og forskningsmæssigt skal man satse på at kigge fremad – De nye medier rummer nemlig både potentialer og problemer

“BØRN SER MINDRE FJERNSYN.” Sådan lød en af de seneste ugers mest overraskende medieoverskrifter. Men hele historien er unægtelig noget længere: Det er rigtigt, at nutidens børn ser en smule mindre tv, end børn gjorde for ti år siden. Men alt peger i retning af, at det samlede medieforbrug er eksploderet i samme periode.

Internet, mobiltelefoner og stadigt mere raffinerede typer af computerspil fylder mere og mere i deres hverdag. For tyske børn og unge mellem 12-19 år er det gennemsnitlige medieforbrug på ti timer om dagen, idet det er indregnet, at nutidens børn og unge ikke nødvendigvis begrænser sig til ét medie ad gangen. Og selvom der ikke findes en tilsvarende kortlægning blandt danske børn, er der intet, som tyder på, at de skulle afvige fra tyske. De nye mediers tilgængelighed og udbredelse er den samme.

Nutidens børn og unge lever altså i en helt anden verden, end deres forældre gjorde. Det er samtidig et forvarsel om, at det danske samfund og arbejdsmarked inden længe skal tilpasse sig en generation med helt nye kompetencer og præferencer. Men der findes ingen særlig solid viden om, *hvordan* børn og unges medieforbrug påvirker dem som mennesker på længere sigt. Derfor foregår debatten om deres tv-, mobil-, og computervaner i vidt omfang på baggrund af fordomme og gisninger.

Det er nogle af konklusionerne på Ugebrevets analyse af danske børn og unges medieforbrug, der af nogle er blevet betragtet som en revolution af barn- og ungdommen. Analysen bygger på en gennemgang af de senere års danske og internationale under-

søgelser af de nye mediers betydning og samtaler med en stribe eksperter på området.

En samlet opgørelse af danske børn og unges medieforbrug findes ikke. Men ser man på, hvor mange der inden for det seneste tiår er blevet udstyret med mobiltelefoner og computere, og hvor ofte de bruger dem, er der tale om en voldsom stigning. 96 pct. af danske børn har adgang til internettet, og i gennemsnit bruger de mere end to timer dagligt på nettet. Det viser en undersøgelse af elever i 4., 7. og 9. klasse, som Medierådet for Børn og Unge har offentliggjort for nylig.

Tidligere undersøgelser har vist, at næsten alle danske børn over 13 år har deres egen mobiltelefon. Den seneste kortlægning fra 2005 viste samtidig, at hver femte barn i aldersgruppen 5-10 år havde en mobil. Og selvom danske børn endnu er meget lavteknologiske i deres brug af mobilen, har otte ud af ti tændt for den 24 timer i døgnet. Danske unge mellem 15-17 år har i gennemsnit over 100 navne i adresselisten. De modtager hver dag omkring 40 SMS-beskeder – og sender næsten lige så mange. Se figur 1.

Når børnene er så meget “på”, siger det sig selv, at det har en effekt for den enkeltes relation til sin omverden. Den konstante og intense kommunikation skaber både potentialer og problemer. Se figur 2. Men hvad det kommer til at betyde på sigt – og om man kan omsætte potentialerne til styrker, når børnene bliver voksne og skal ud på arbejdsmarkedet – er der ingen, der ved.

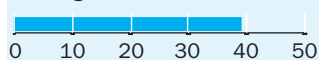
“Man kan have en meget positiv, nærmest utopisk antagelse om, at børn og unge bliver dygtige til at håndtere situationer med mange

Ti timer dagligt

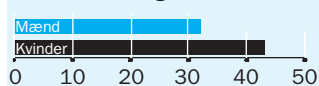
Nye medier fylder godt op i hverdagen blandt børn og unge.

MM | Livline

Antal sendte SMS-beskeder om dagen

Hvor mange SMS'er modtager du i snit om dagen?

Hvor mange navne har du på din adresseliste?

Figur 1: Mobiltelefonen er i den grad blevet en livline til omverdenen for de 15-17-årige.

Kilde: Gitte Stald, Medierådet for Børn og Unge, 2007.

.....
Mangel på viden

Der er forsvindende lidt forskning i de nye mediers konsekvenserne. Det hæmmer debatten.

afbrydelser; at de bliver gode til at multitaske og forholde sig til mange forskellige ting på én gang. Men det ved vi jo faktisk ikke, om de gør,” siger Gitte Stald, post.doc ved Københavns Universitet og en af landets førende forskere i børn og unges brug af mobiltelefoner.

Ligesom andre eksperter på området fremhæver hun, at det især halter med forskningen i de samlede konsekvenser af det nye mediebil- lede:

“Der er behov for se mere overordnet på, hvad det er for tendenser og forandringspro- cesser, der er i gang. Vi kan godt gå ned i detal- jen og eksempelvis se på, hvad der sker med vores oplevelse af tilstedeværelse; hvilke betyd- ninger man skal tillægge brugen af SMS- beskeder; hvad der sker med de kognitive pro- cesser i forskellige sammenhænge osv. Men det, der virkelig er behov for, er at se på sam- menhænge og på overordnede perspektiver,” siger Gitte Stald, der bl.a. fremhæver tidsstudi- er som en mangelvare i forskningen af de nye mediers betydning.

Det er ikke kun i Danmark, at forskere og interessenter er på bar bund, når talen falder på børn og unges konstant stigende mediefor- brug.

“Den traditionelle, kvantitative forskning med grafer og tal finder man stort set kun inden for volds- og aggressionsområdet. Alt hvad der handler om positive effekter – som der bliver *talt* rigtig meget om – er primært teo- retisk underbygget. Koblingen mellem f.eks. computerspil og nye kompetencer er altså noget, man forestiller sig, men ikke noget, man har solide undersøgelser på,” siger Jonas Heide Smith, studielinjeleder ved IT- Universitetet og ekspert i computerspilsforsk- ning.

Desuden foregår forskningen i volds- og aggressionseffekter næsten udelukkende i USA, hvor resultaterne ikke er særligt robuste, fortæller Jonas Heide Smith. “Dokumenta- tionen for både positive og negative effekter er ret ringe. Og selv hvis man godtager under- søgelserne, er der utrolig få af dem, der følger testpersoner over længere tid. For eksempel har nogle forskere observeret negative kort- tidseffekter af voldelige computerspil, men kun yderst sjældent tester man, om effekten er vedholdende. Hertil kommer, at forskerne ofte drager meget forskellige implikationer af deres resultater, fordi der under hele denne forsk- ning ligger en ideologisk uenighed om, hvad

den gode barndom er – om man overhovedet bør bruge sin barndom på at spille computer,” siger han.

Søges: vidensbaseret debat

Også herhjemme er den offentlige bevågenhed om de nye medier i høj grad afhængig af, hvor- dan man opfatter dem, dvs. om de fremstår som en trussel eller som en mulighed for den enkelte og samfundet. Ikke mindst voksne, der ikke selv er flasket op med mobiler, MySpace og Messenger, er tilbøjelige til at være utrygge ved de afledte effekter.

Mange opfatter f.eks. computerspil som en aktivitet, der gør børn ugidelige, passive og asociale. “Den forestilling har efterhånden reproduceret sig selv mange gange som over- skrifter i de danske aviser,” siger Bo Kampmann Walther, lektor ved Center for Medievidenskab på Syddansk Universitet. Han mener, at det giver en skizofren debat: “På den ene side vil man gerne have, at børn og unge ruster sig til morgendagens mediesamfund. På den anden side råber man vagt i gevær, når man ikke rigtig forstår den dynamik og de sammenhænge, som de nye medier repræsen- terer,” siger han.

Bo Kampmann Walther vurderer især, at det er frygten for at skulle opgive eksisterende forestillinger om dannelse, der gør politikere, debattører og uddannelsesfolk nervøse ved de nye medier: Mediernes flygtige natur, informa- tionernes høje omsættelighed og den konstan- te afbrydelse får nogle til at slå bak.

“Men for os som professionelle dannere – forældre, skolelærere, universitetslektorer mv. – er der et presserende behov for at forstå, hvad det er for en kultur, der er ved at udvikle sig som følge af de nye medier. Ellers risikerer man at koble sig af den – og dermed de poten- tialer, som den åbner op for,” siger han til Ugebrevet.

“Som voksen behøver man ikke blive eks- pert i Counter-Strike eller lige så ferm som sine teenagebørn til at sende SMS-beskeder. Men man har pligt til at gå fordomsfrit ind i det.”

“For en dansklærer kan det f.eks. ske ved, at man tillader sine elever at spille computerspil i undervisningen. Ikke nødvendigvis i form af edutainment-spil, men regulære spil med ramasjang og pangfarver. Det er der mange lærere, der stritter imod i dag, og det er en skam, fordi man derved afskærer sig fra at vise børnene, at der er mere i spillene end det, de ser. Det er nemlig lærerens opgave at sætte per-

MM | Nye medier, nye kompetencer**Potentialer, som brugen af mobiltelefoner skaber****Problemer, som brugen af mobiltelefoner skaber**

Figur 2: De nye medier, som bl.a. tæller mobiltelefonen, rummer muligheder for udvikling af nye kompetencer – men også risiko for faldgruber.

Kilde: Mandag Morgen på baggrund af Gitte Stald, Medierådet for Børn og Unge, 2007.

spektiv og historie på og dermed rykke ved børnenes egne opfattelser af computerspillet,” siger Bo Kampmann Walther.

Også Jonas Heide Smith slår kraftigt til lyd for, at folkeskolen og landets øvrige uddannelsesinstitutioner tager anderledes fat på de nye medier:

“Fra politisk og pædagogisk side har man i de senere år haft en meget klar, men helt forkert opfattelse af, at børn er superkompetente til at bruge de nye medier. ‘De er jo vokset op med dem’, synes ræsonnementet at være. Men fordi man kan skrive emails og gå på Messenger, behøver det ikke betyde, at man kan ret meget andet. Og det, der er sket som følge af denne fejlagtige opfattelse, er, at man mange steder har nedprioriteret den obligatoriske læring inden for it, der ikke var særlig ambitiøs i forvejen,” siger han.

I mellemtiden er det oven i købet blevet lettere og lettere at anvende computere til kom-

munikation og spil. Ja, man behøver faktisk ikke at vide, hvad en fil er for at kunne spille et spil i dag, fortæller Jonas Heide Smith:

“Man kan altså bruge en computer til nogle ting uden at forstå ret meget omkring den. Det tror jeg, mange overser. Computeren er et af de helt primære redskaber i vores dagligdag. Derfor skal vi forstå, hvordan den hænger sammen. Ellers forstår vi ikke, hvilke muligheder den giver.”

Langt fra nutid til fremtid

De eksperter, som Ugebrevet har talt med, forventer alle en lang række afledte effekter af den fagre nye medieverden. Men det er en virkelighed, der først for alvor har ramt børn og unge inden for de seneste fem-ti år, og derfor er det vanskeligt at forudsige, *hvilke* effekter der vil være tale om:

“Jeg tvivler på, at det vil have entydige effekter. De nye medier giver i sig selv væsentlige effektivitetsmuligheder, men det har de sådan set allerede gjort for den nuværende generation på arbejdsmarkedet, der kan arbejde hvor som helst når som helst,” siger Jonas Heide Smith. “Det er f.eks. et ret åbent spørgsmål, om de børn, der vokser op med de nye medier, vil blive bedre til at slukke for de nye medier, end de voksne er i dag og f.eks. på den måde undgå stress.”

At se fremad har aldrig været en del af stilen i dansk mediepolitik. Typisk reagerer politikerne blot på de problemer, som brugen af de nye medier kan skabe, f.eks. ludomani eller stress, efterhånden som de dukker op. Man er ikke på forkant – og derfor mangler man i forskningspolitikken det strategiske overblik. I forhold til de nye medier, er da der også meget at holde styr på. Som Jonas Heide Smith eksempelvis påpeger, har de digitale medier næsten kun det tilfælles, at de *er* digitale: “At chatte og være fordybet i et action-skydespil er to ret forskellige discipliner,” som han udtrykker det.

Ser man lidt bredere på de nye mediers betydning – og de sandsynlige afledte effekter – fremhæver forskerne især, hvorledes børn og unge bliver vænnet til konstant kommunikation med andre. Linjerne er åbne hele tiden. Samtidig ser man en tendens til, at skellet mellem offentlig og privat bliver mere og mere udvisket.

“Det betyder måske ikke så meget for dem selv som mennesker. Men det kan betyde en hel del for en arbejdsplads, som forventer, at folk har en eller anden form for social kondui-

Nødvendige nuancer

Nye medier er mange ting. Der er en verden til forskel på actionspil og SMS-besked.

.....
Hiv stikket ud

Teenagere er begyndt at reflektere over deres egne mobilvaner.

te eller diskretion om, hvad der sker på arbejdspladsen. Der er en stigende tendens til, at folk blogger om deres arbejdsplads og kolleger. Og man skal nok i det hele taget regne med, at medarbejderne kommer til åbne munden og sige deres mening mere i fremtiden,” siger Jonas Heide Smith.

Man skal heller ikke tro, at de nye medier har fundet deres endelige form. Brugen af radio og tv har ændret sig mange gange, siden de elektroniske medier begyndte at få betydning for danskerne og deres dagligdag i sidste århundrede.

I sine undersøgelser af unges mobilbrug er Gitte Stald f.eks. stødt på det fænomen, at 15-17-årige vil have mere “kontrol” over deres mobilbrug og derfor i stigende grad slukker den, når de skal læse, gå til sport eller noget tredje. “Det er kun nogle, jeg har registreret det hos, men det handler om, at de i højere grad end tidligere reflekterer over, hvad det betyder at have et stigende antal kanaler åbne. De spørger sig selv, ’hvorfor tog det mig tre timer at løse en lille halvtimes opgave til skolen?’ Og svarer selv, ’at det gjorde det muligvis, fordi der hele tiden er nogen, der skal have fat i mig’. De er altså selv blevet i stand til at træde et skridt et tilbage og reflektere over, at det er for meget ind i mellem.”

Poul Anders Pedersen | pap@mm.dk

MM | Det starter tidligt

For nylig kunne man i det ansete tyske tidsskrift Der Spiegel læse, at 10 pct. af tyske børn mellem 4-5 år har eget tv på værelset. Og selvom det virker som en voldsomt tidlig alder at blive sin egen herre over remoten, er der formentlig lige så mange danske børn i samme aldersgruppe, der har eget tv. Det vurderer Stine Liv Johansen, ph.d.-stipendiat ved Institut for Informations- og Medievidenskab på Aarhus Universitet, Hun arbejder for øjeblikket på en afhandling om småbørns første møde med medierne. Konkret gennemfører hun et såkaldt etnografisk feltstudie af otte børn mellem 1½ og 3 år, som hun filmer og observerer i deres brug af medier.

Stine Liv Johansen mener ikke, der er grund til at være bekymret over de fjernsyns- og computerkiggende poder. De små bruger bl.a. medierne til at spejle sig i, dvs. som en del af den tidlige identitetsdannelse.

“Selve det at bruge medier har også stor betydning for barnet i dets sociale liv: Det er nemlig ofte en aktivitet, man gør sammen – enten med sine forældre eller med sine søskende. Det kan være vanskeligt for et lille barn at få sine forældre til at sidde stille, og det er faktisk lettere foran fjernsynet,” fortæller hun.

Mediebrug er således ofte en aktivitet, som samler familien rent fysisk, forklarer hun: “Allerede i den tidligste barndom sker der på den måde en tilvænning til de ritualer og vaner, der i danske familier er knyttet til at se tv.”

Forældrene spiller desuden en vigtig rolle, når det handler om at forklare historier og sammenhænge, fortæller Stine Liv Johansen.